

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889. Första Kammaren. N:o 5.

Fredagen den 25 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 18 i denna månad.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets memorial n:o 1, med den till innevarande Riksdag af fullmäktige i riksgäldskontoret afgifna berättelse; och

bankoutskottets memorial n:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i riksbanken till utskottet afgifna berättelse.

Föredrogos å nyo och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, under gårdagen bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående skyldighet för enskilde att fullgöra requisitioner för krigsbehof samt att till krigsbruk afstå hästar och fordon;

2:o) med förslag till förordning om åtgärder för skyddande af arbetares lif och helsa i arbetet; samt

3:o) med förslag till ecklesiastik boställsordning.

Föredrogos å nyo och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, sistlidne dag bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

2:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kyrkovaktaren Gustaf Wilhelm Lundberg;

3:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter förre vaccinatrisen Magdalena Fischer från Umeå; samt

4:o) angående försäljning till Örnsköldsviks köping af kronohemmanet $4\frac{1}{4}$ seland Norrlungånger n:o 1 i Vesternorrlands län.

Efter föredragning af friherre *Barnekows* under gårdagen bordlagda motion, n:o 8, angående skrifvelse till Konungen med anhållan om vidtagande af åtgärder för att prest- och domareederna måtte utbytas mot löften, beslöt Kammaren hänvisa denna motion till behandling af ett tillfälligt utskott.

Afgåfvos följande motioner:

n:o 9, af herr *Söderberg*, angående förhöjning af tullen å majs och ris, som ej skalats;

n:o 10, af densamme, om anslag till svenska mosskulturför-
eningen;

n:o 11, af herr *Andersson, Gustaf*, om anslag till inlösen af maskiner och redskap vid de nuvarande margarinfabrikerna;

n:o 12, af herr *Hedlund*, med förslag till ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen;

n:o 13, af herr *Rundbäck*, angående skrifvelse till Konungen med anhållan om förslag i fråga om bidrag från statens och skol-distriktens sida till pensionering af småskolelärare och biträdande folkskolelärare;

n:o 14, af herr *Ölander*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om förslag till lag angående rätt för den, som vid domstol företett handling i hufvudskrift, att mot vissa vilkor genast återfå densamma;

n:o 15, af densamme, med förslag till ändring i 25 kap. 9 och 15 §§ rättegångsbalken m. m.;

n:o 16, af herr *Samzelius*, angående ändring i konkurslagens bestämmelser om ackord; samt

n:o 17, af herr *Jönsson*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om förslag till stadgande om rätt för rust- och rothållare att fritt bestämma formen för deras soldaters aflöning.

Dessa motioner blefvo, hvar för sig, på begäran bordlagda.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Falk, Helmer*, under fyra veckor från den 1 nästinstundande februari.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

På anhållan af herr *Sanne* beviljades honom ledighet från riksdagsgöromålen under tre veckor från den 28 i denna månad.

Kammaren åtskildes kl. 1,53 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 26 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Upplästes ett inlemnadt läkarebetyg, så lydande:

Generaldirektör *Sigfrid Wieselgren* lider af en »phlegmonus angina» och kan till följd derutaf tills vidare ej deltaga uti Riksdagens förhandlingar, hvilket härmed intygas.

Stockholm d. 22 jan. 1889.

Jonas Wærn,
med. d:r och prof.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Olsson* under fjorton dagar från den 1 nästinstundande februari samt herr *Stridsberg* under tre veckor från den 28 innevarande månad.

Herr statsrådet *Örbom* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag om straff för embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

Denna proposition blef härefter föredragen och på begäran bordlagd.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Söderbergs* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 9, angående förhöjning af tullen å majs och ris, som ej skalats.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet följande under gårdagen bordlagda motioner:

N:o 10, af herr *Söderberg*, om anslag till svenska mosskultur-föreningen; samt

N:o 11, af herr *Andersson, Gustaf*, om anslag till inlösen af maskiner och redskap vid de nuvarande margarinfabrikerna.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Hedlunds* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 12, med förslag till ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen.

Efter föredragning af herr *Rundbäcks* under gårdagen bordlagda motion, n:o 13, angående skrifvelse till Konungen med an-

hallan om förslag i fråga om bidrag från statens och skoldistriktens sida till pensionering af småskolelärare och biträdande folkskolelärare, beslöt Kammaren hänvisa denna motion till behandling af ett tillfälligt utskott.

Efter föredragning af herr *Ölanders* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 14, angående skrifvelse till Konungen med begäran om förslag till lag angående rätt för den, som vid domstol företett handling i hufvudskrift, att mot vissa villkor genast återfå densamma, hänvisades denna motion till handläggning af ett tillfälligt utskott.

Föredrogos och hänvisades till lagutskottet följande under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 15, af herr *Ölander*, med förslag till ändring i 25 kap. 9 och 15 §§ rättegångsbalken m. m.; samt

n:o 16, af herr *Samzelius*, angående ändring i konkurslagens bestämmelser om ackord.

Efter föredragning af herr *Jönssons* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 17, angående skrifvelse till Konungen med begäran om förslag till stadgande om rätt för rust- och rotehållare att fritt bestämma formen för deras soldaters aflöning, hänvisades denna motion till behandling af ett tillfälligt utskott.

Föredrogos och lades till handlingarna:

statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 1, med den till innevarande riksdag af fullmäktige i riksgäldskontoret afgifna berättelse; samt

bankoutskottets likaledes under gårdagen bordlagda memorial n:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i riksbanken till utskottet afgifna berättelse.

Herr *von Ehrenheim* väckte en motion, n:o 18, om tillägg till 25 § riksdagsordningen.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Herr Reuterswärd anförde:

Må hända kan den motion, jag här kommer att afgifva, anses öfverflödig, synnerligast därför att motion i samma syfte af en annan ledamot i denna Kammare blifvit väckt, men den fråga, som i denna motion afhandlas, anser jag vara af den stora och utomordentliga vikt, och de skäl, som föranledt mig att frambära motionen, äro så öfvervägande, att jag ansett allt hvad sägas kan i denna sak böra komma Riksdagen ju förr dess hellre till del.

Härefter afgaf herr *Reuterswärd* ifrågavarande motion, som erhöi n:o 19 och öfverskriften »angående utförseltull å jernmalm».

Motionen blef på derom framställd begäran bordlagd.

Afgåfvos följande motioner:

n:o 20, af herr *Reuterswärd*, om ställande af ett kreditiv å 5,000,000 kronor af riksbankens medel till jernkontorets förfogande för jernhandteringens gagn;

n:o 21, af herr *Mankell*, om användande af en per mille-fonden till Göteborgs försvar åt sjösidan;

n:o 22, af densamme, angående mantalspenningarnes afskaffande;

n:o 23, af herr *Wallenius* m. fl., angående ytterligare nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter samt motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna, m. m.;

n:o 24, af herr *Sandberg*, angående nedsättning i räntan å ett Oskarshamns stad beviljad statslan eller medgifvande af rätt för staden att efter tre månaders uppsägning återbetala den oguldna delen af lånet;

n:o 25, af herr *Tamm. Hugo*, angående ändring i den af Kongl. Maj:t föreslagna stat för landtbruksinstitutet vid Ultuna;

n:o 26, af densamme, angående skrifvelse till Konungen med anhållan att skottpenningar för björn måtte upphöra att af statsmedel utbetalas samt att skottpenningarna för varg måtte höjas;

n:o 27, af densamme, angående skrifvelse till Konungen med begäran om upphäfvande af de polisförordningar i riket, hvilka afse reglementering af prostitutionen;

n:o 28, af herr *Clavson*, med förslag till ändrad lydelse af 49 § i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871;

n:o 29, af densamme, med förslag till ändrad lydelse af 11 kap. 10 § rättegångsbalken;

n:o 30, af densamme, om utbetalande i vissa fall af de till begrafningshjälp afsedda innehållningar å löner till statens embets- och tjänstemän samt betjente;

n:o 31, af herr *Ekenman, Victor*, om anslag till Karlshamns stad för utförande af hamnarbeten derstädes;

n:o 32, af herr *von Strokirch*, med förslag till stadgande angående den rätt, som i afseende på fideikommissfastighet tillkommer delegare i boet efter afiden fideikommissarie;

n:o 33, af herr *Ericsson*, angående utförseltull å malm, som innehåller minst 60 procent jern;

n:o 34, af herr *Bergman*, om anslag till svenska turistföreningen; samt

N:o 35, af herr *Cederberg*, om vissa jägmästarne nu tillkommande ersättningsars uteslutande från beräknade tillgångar vid löne-reglering för skogsstaten.

Dessa motioner blefvo, hvar för sig, på begäran bordlagda.

*Motion ang.
förskrifning
af statsobli-
gationer utan
återbetal-
ningsskyldig-
het.*

Herr *Forssell* väckte en motion, n:o 36, om inskränkning af fullmäktiges i riksgäldskontoret befogenhet att förskrifva statsobligationer utan återbetalningsskyldighet.

Friherre Åkerhielm: Herr grefve och talman! Mine herrar! Under Riksdagens förhandlingar får man visserligen vara beredd på mycket och mycket, men ovanligt, ja sällspordt, torde vara, att den hvarje enskild riksdagsman medgifna grundlagsenliga rätten att väcka motion användes så, att i motiveringen till sjelfva motionen inläggas och framställas direkta anmärkningar mot Riksdagens egna valde förtroendemän, hvilkas åtgöranden ju annorledes äro underkastade granskning och dom. I det öfverraskande, som ligger i detta nu inträffade förhållande, lär jag tilläfventyrs våga hoppas finna en ursäkt, om icke besvarandet af de framställda anmärkningarne blir så uttömmande, som jag skulle önska.

Att jag genast nu upptager dessa anmärkningar, utan att vänta till plenum i morgon afton, då motionen, hvilken, såsom jag förmodar, i dag blir bordlagd, antagligen kommer att remitteras till statsutskottet, kommer sig deraf att det lätt kan hända, att många af dem, som nu varit närvarande i Kammaren, icke komma tillstädes i morgon afton och att de väl framsagda ord vi nyss hört, då de komma från en man, hvars ord med skäl böra väga så tungt som den ärade motionärens, om de icke genast bemötas utan få tid att nöta fast sig, lätt kunna kvarlemna ett ofördelaktigt intryck och komma större skada åstad än de förtjena och, jag vagar säga, äro afsedda att göra.

Hvad först och främst angår den i motionen gjorda framställningen om en förändring i det för riksgäldsfullmäktige utfärdade reglementet, har jag deremot nu naturligtvis icke mycket att erinra.

Denna motion, grundlagsenligt behandlad, lär väl komma att blifva skärskadad icke endast inom statsutskottet af dess riksgäldsfdelning, utan äfven att remitteras för yttrandes afgifvande till dem, som närmast hafva med detta reglemente att skaffa och hvilka under en lång följd af år bäst kunnat bilda sig en föreställning om reglementets duglighet eller motsatsen. Det kan ju till och med möjligen hända att klokhetsen bjuder att främtaga Riksdagens fullmäktige i riksgäldskontoret den till äfventyrs alltför vidsträckt fullmakt, som blifvit dem gifven.

Mig må vara medgifvet att erinra, hurusom denna fullmakt emellertid åstadkommit icke endast att den svenska statsskulden under senare år kunnat konverteras till billigare ränta och omflyttas till de största affärshusen på Europas förnämsta marknader,

icke heller att de i riksstaten anslagne annuiteterna till riksgäldskontoret kunnat nedbringas, allt under det att det svenska jernvägsnätet icke obetydligt utvidgats och statsskuldens nominella slutsiffra af Riksdagen ökats. Jag är dock färdig att erkänna, att i ett land, der man, varnad af erfarenheten på sin tid, i våra fäders dagar, inskränkt Konungens rätt att upptaga lån, ja, öfverflyttat denna rättighet till Riksdagen, der bör Riksdagen också ega rätt att skärskåda, huruvida dess förtroendemän varit sitt uppdrag vuxna eller icke och, der sa pröfvas skäligen, binda dem vid trängre instruktioner.

*Motion ang.
föreskrifning
af statsobli-
gationer utan
återbetal-
ningsskyldig-
het.*

(Forts.)

Nyss nämnde jag, att jag förvånats öfver att denna fråga förekommitt i en motion, men jag uttalar dermed icke något klander öfver att så skett. Jag är tvärt om glad deråt, ty derigenom har beredts mig tillfälle att inför lagligt forum upptaga en anmärkning, som jag annorstädes hvarken kunnat eller ens velat bemöta.

Det är alldeles gifvet att, då en teoretiker uppställer sina teorier gent emot den praktiske mannen, hvilken endast under arbetets fortgang och af erfarenheten inhemtat det lilla han vet, komma de två att stå gent emot hvarandra. Så har det alltid varit och så kommer alltid att förblifva, så länge menniskoslägtet finnes till. Här ligger också förklaringsgrunden till att jag i den af motionären berörda frågan lyser en alldeles motsatt åsigt mot den man, som efter mig erhöll Konungens förtroende att öfvertaga finansportföljen.

Sedan jag nu erkänt, att jag skärskådat frågan helt och hållet från praktisk synpunkt, ber jag att först och främst få bemöta den anmärkningen mot Riksdagens fullmäktige i riksgäldskontoret, som framställdes i det hänseendet att de icke, såsom de förmenas hafva bort göra, till Riksdagens afgörande hänskjutit frågan om det utländska, s. k. perpetuella räntelånets upptagande. Skälet härtill var helt enkelt det, att tiden icke medgaf, att gå den långa omvägen med anmälan till Riksdagens statsutskott och dermed följande diskussion i frågan uti Riksdagens båda kamrar, enär det först var uti Riksdagens elfte timma, som det ifrågakomna låneanbudet mognade och tog form. Det fans salunda icke *tid* till ett sådant tillvägagående och såsom ett ytterligare skäl för den praktiske mannen framstod också, att i Riksdagens sista timma äro många af Riksdagens verksamaste män redan borta, upptagna som de äro af andra praktiska värf, och de få, som finnas kvar, äro redan uttröttade af riksdagsarbetet.

Detta är visserligen en beklaglig sanning, men en sanning ur den praktiska verkligheten, och som icke läser kunna bestridas.

Under sådana förhållanden var det icke lämpligt och utförbart att hänskjuta denna fråga till Riksdagens afgörande, ehuru naturligtvis de, som nu fingo bära ansvaret derför, gerna velat öfverlemna detta till sina principaler, till Riksdagen. Att åter en gång för alla absolut föreskrifva, att Riksdagen ensam skall i hvarje särskildt fall besluta angående dylika lånefrågor, vore också opraktiskt.

Redan antalet af sju fullmäktige är alltför stort, för att med framgång kunna sköta dylika låneförhandlingar. Detta vet hvarje

*Motion ang. affärsman, som drifver affärer i stor skala och till följd deraf be-
förskrifning höfver träffa låneafstal, och af samma anledning pläga också riks-
af statsobli- gäldsfullmäktige vid dylika tillfällen utse några s. k. länedepute-
gationer utan rade, vanligen 2 eller 3, hvilka ega att med de utländske bank-
återbetal- ningsskyldig- männen föra förhandlingarne om blifvande låneafstal.
het.*

(Forts.)

Det kan ju här anmärkas, att det skulle vara praktiskt utförbart, att Riksdagen lemnar detta uppdrag till en eller flera personer och härtill svarar jag obetingadt ja, men jag kan icke inse, hvarför formen för detta uppdrag skulle behöfva bättre reglementeras än vår grundlag och våra reglementen nu göra det eller att dessa förtroendemän, för tillfället valde, skulle behöfva eller kunna vara några andra än just de personer, hvilka af hvarje Riksdag insätts i riksgäldskontorets styrelse. Hafva valen till fullmäktige i riksgäldskontoret utfallit dåligt eller dessa fullmäktige visat sig urstånd att förstå och bedöma situationens kraf, rifven då upp en storm emot dem. Jag hoppas, att de i så fall skola visa sig vara villiga att lemna sina förtroendeuppdrag i skickligare händer, om sådana, såsom är att hoppas, stå att finna, men eljest icke.

Hvad nu beträffar den låneform, som kallas »den perpetuella räntan» eller »swedish consols», hvilken motionären fruktat lätt skulle leda till ett origtigt handhafvande, nemligen ett uteblifvet afbetalande af den svenska statsskulden, ber jag få erinra att, då Riksdagen beslöt att upplägga ett inhemskt, svenskt, från långgifvarens sida ouppsägbart lån och fullmäktige till åtlydnad deraf utsläppte i svenska marknaden de s. k. 3 och 6 tiondedels procent obligationerna, har jag och flera med mig icke förstått bättre än att ett dylikt eller liknande svenskt papper borde finnas, som egde europeisk kurs, vore — så att säga — internationelt. Så tillkom den s. k. »perpetuella räntan»; jag använder detta allmänt brukade uttryck, ehuru det icke är fullt exakt. Man måste nemligen ur kloketssynpunkt sedt söka bringa det derhän, att man med ett det inhemska lånet liknande papper kunde vända sig till de stora utländska börserna, då deraf gjordes behof. Vill jag föra in det ena papperet i svenska marknaden, lærer det väl med vart lands små tillgångar och brist på guldgrufvor och guld hemsändande kolonier icke finnas annan utväg än att samtidigt i den utländska guldmarknaden släppa ut ett liknande lån. Ett inhemskt fondsystem kan i ett gulfattigt land ej införas och grundas utan stöd af ett utländskt som regulator.

Redan denna synpunkt gjorde det önskvärdt att upptaga ett sådant lån som det s. k. 1888 års från långgifvares sida ouppsägbara obligationslånet.

Uppstaldt i fyra olika myntslag och på fyra olika språk afslutadt med Europas säkraste finanshus, bör detta lån, så vidt jag förstår, kunna tjenstgöra som en verklig sugsvamp — jag ber om ursäkt för den hvardagliga liknelsen, men jag finner icke i hast någon bättre.

Det drager nemligen in i landet utländska valutor i mån af behof och släpper ut de svenska obligationerna på utlandets börser,

då det är nödvändigt att anskaffa utländskt guld, men kan naturligtvis, derest inhemsk guld tillgång det medgifver, åter med fördel uppköpas på utlandets börser och finna förvar i svenska kassor och banker, der det blir *guldvaluta*. Denna lånetyp möjliggör och stöder alltså Riksdagens beslut att upplägga ett inhemskt svenskt, från långifvarnes sida ouppsägbart lån.

*Motion ang.
föreskrifning
af statsobli-
gationer utan
återbetal-
ningsskyldig-
het.*

(Forts.)

Nu kan man visserligen säga, att om hela den svenska statsskulden skulle förvandlas i nu omnämnda lånetyp, skulle förhållandet kunna blifva för landet beklagligt, tanken på en viss skuldförsäkring, en amortering, kunde derigenom förbryllas, och härom äro också teoretikern och praktikern ense. Jag har aldrig tänkt mig möjligheten af att öfverflytta hela statsskulden till en sådan typ, ty detta anser också jag kunna medföra vador.

Bästa beviset på, att riksgäldsfullmäktige hyst en sådan åsigt, ligger i den lilla siffran på det nya lånet, då de stannat vid ett belopp af 20,000,000 riksmark fast och 10,000,000 riksmark i option. Jemför man dessa siffror med hela svenska statsskulden, kan väl ingen med skäl vilja påstå, att man tagit till för stort belopp vid införandet af en lånetyp, som numera är känd öfver hela Europa och der allt mer och mer tillämpas samt tillvinner sig förtroende.

Sägas kan ju, sasom jag nyss erkände, att, om hela svenska statsskulden förvandlades i consols, skulle frestelse kunna uppstå att icke fortfara med verkställandet af nagra afbetalningar.

För att undanröjda hvarje fruktan för något sådant, hafva fullmäktige i riksgäldskontoret tillåtit sig föreslå, att äfven för det svenska consols-lånet annuiteter borde afsättas; men att dessa annuiteter skulle för hvarje år användas, har aldrig varit deras mening utan, sasom alldeles gifvet är, böra dessa anslag, lemnade till riksgäldsfullmäktiges förvaltning, kunna sätta dem i tillfälle att på lämpliga tider och till billigt pris återköpa till utlandet sålda »consols» och salunda återvinna eller rättare njuta fördelen af den kapitalrabatt, som lemnats vid första emissionen af 1888 års obligationer.

Fördelen af att återvinna kapitalrabatten på sådant sätt är så tydlig, att jag alltid ansett det vara klokt att, genom att till detta ändamål använda annuiteterna, *tid efter annan*, då börsnoteringarna dertill gifva anledning och vårt inhemska guldförhållande till utlandet sådant tillåter, återköpa dylika obligationer, hvilka bland riksgäldskontorets fonder få ligga som guldvaluta.

Ytterst blir det i alla hänseenden svenska Riksdagen, som skulle träffas af dylika anmärkningar om bristande tilltro till Sveriges vilja och förmåga att hushålla och återbetala sin statsskuld.

Jag tror för min del, att svenska Riksdagen, sådan den är sammansatt, nog skall veta att i tid betala sina lån, och jag håller mycket derpå, att svenska Riksdagen, såsom den yttersta mätaren af Sveriges statskredit, bör hafva det förtroende till sina egna ledamöter, att man icke får framkasta ens den ringaste antydning om att de skulle kunna blifva lockade till att misshushålla med statens medel, därför att inom deras skuldsystem, i likhet med hvad i andra

*Motion ang.
förskrifning
af statsobli-
gationer utan
återbetal-
ningsskyldig-
het.*

(Forts.)

länder eger run, rymmes en consolstyp, en regulator på hela stats-
skulden.

Jag har ansett det vara af vigt att redan nu anföra till kam-
marens protokoll hvad som i detta afseende legat mig om hjertat
att uttala, och jag anhåller vördsamt, att kammaren måtte tillåta,
att detta mitt yttrande måtte få medfölja motionen, då den remit-
teras till statsutskottet.

För närvarande inskränker jag mig att begära motionen å bordet.

Herr Forssell: Jag tror, att den ärade ordföranden för
riksgäldsfullmäktige skulle handlat rättigare, om han uppskjutit sitt
nu hållna anförande till det sammanträde, då motionen kommer att
till vederbörligt utskott remitteras. Han skulle då helt säkert vid
ett lugnare genomläsande af densamma hafva funnit, att de på
mina åsikter i en finansiell principfråga grundade anmärkningar,
som i motionen framstälts, varit rättade icke mot riksgäldskontorets
herrar fullmäktige, utan mot en institution, som är mycket mindre
ömtalig, än riksgäldskontoret synes vara, nemligen emot Riksdagen
sjelf, och hvilken jag vågat påstå, att den i sina reglementariska
föreskrifter icke vederbörligen iakttagit skilnaden mellan de olika
arterna af lånevilkor; och att det således är Riksdagen sjelf, som
bär skulden för den åtgärd, som efter min åsigt icke varit lycklig.
För mig var det i sanning oväntadt, att vid detta tillfälle skulle
förekomma en framställning om 3 procent lånet i dess helhet. Jag
frikallar mig från att hafva framkallat diskussionen öfver denna
låneoperation, i hvad angår dess räntefot och öfriga vilkor; ty det
har verkligen aldrig fallit mig in, att vid detta tillfälle något
annat kunde ifrågakomma än principfrågan om återbetalningsvilkoren.

För öfrigt är jag den ärade ordföranden tacksam därför att
han här behagat uttala en åsigt, som så fullständigt öfverensstämmer
med min egen, nemligen att den svenska staten icke bör fortgå
med den perpetuella räntan sasom lånetyp.

Sådant är just hela syftet med min motion; lemmande jag för
öfrigt hvad som skett vid detta tillfälle å sido och är jag fullt
tillfredsstäld, om Riksdagen i tid lägger hinder i vägen för svenska
statsskuldens förvandling till perpetuella räntor.

Herr Hedlund: Det är endast i afseende å sjelfva klämman
till motionen, som jag ber att nu få säga några ord, enär jag an-
tager att det icke blir någon debatt i morgon afton, då motionen
antagligen kommer att remitteras till statsutskottet.

Den ärade motionären har velat öfverlemnna åt Riksdagen sjelf
att bestämma, då det blir fråga om förändrade lånetyper, och anser
det vara önskvärdt om derigenom omöjliggöras sadana lån, hvilka
grunda sig på den s. k. perpetuella räntan, såsom fallet var med
det sist afslutade lånet.

Så lika tänkande jag i de allra flesta hänseenden brukar vara
med den värde motionären, får jag dock säga, att jag i detta hän-
seende hyser en alldeles motsatt mening. Sasom riksgäldsfullmäg-

tiges ordförande nyss påpekade, är det redan mycket nog, om sju personer skola underhandla om dylika lån; i allt fall lär det väl ej vara skäl att gå än vidare fram på den ofta klandrade vägen att göra oss till regerande riksdag.

Att Riksdagen under pågående låneförhandlingar skulle öfverlägga om hvilken lånetyp vore den bästa, anser jag så mycket olämpligare, som den lån gifvande kanske föredrager en viss bestämd låneform och just gör denna till vilkor för lanets afslutande.

Deremot saknar jag i våra reglementen för så väl riksgäldskontorets som riksbankens förvaltning en föreskrift, som jag anser vara mycket viktigare, nemligen om Kongl. Maj:ts sanktion. Det finnes väl icke något land med undantag af vårt, der rikets finansminister icke har något att skaffa med rikets bank eller rikets gäld, utan der en delegation af Riksdagen har att fullgöra dessa viktiga värf, utan att ens behöfva rådöra sig med Konungens rådgifvare.

Att riksbanken kan på samma sätt förvaltas, utan att Konungen har dermed något det minsta att skaffa, är ett förhållande, hvilket jag icke först nu utan sedan trettio år tillbaka betraktat såsom en abnormitet.

I afseende å den nu i motionen klandrade lånetypen ber jag få säga och upprepa, hvad jag på annat ställe förut yttrat, nemligen att jag lyckönskar svenska staten, att hafva fått en så god lånetyp som denna, hvilken med stor framgång användts i alla länder, som tillvunnit sig så stor kredit, att de kunnat tillgodogöra sig densamma. Da riksgäldsfullmäktiges ordförande nu sagt, att han för sin del i afseende å nya lån icke vill gå vidare på denna väg, tager jag mig friheten att med honom vara af olika mening och föreställer mig, att om vi, såsom antagligt är, behöfva nya lån, böra vi dess fortga på den vägen. Detta hindrar icke, att vi kunna inlösa dessa lån under tiden genom att årligen afsätta en viss summa till amortering och inköp af statsobligationer.

Men här möter frågan, huru vida de inlösta obligationerna skola makuleras eller icke. Skola de makuleras, äro de ur marknaden och kunna ej tillgodogöras vid den emission, som behöfves till riksbankens grundvalutor, hvartill de eljest skulle kunna användas.

Jag har inom den kommun jag tillhör ifrigt framhållit, att man bör vara rädd om dessa inlösta obligationer, hafva dem i portföljen och icke upptaga nya lån, hvadan något dödande af desamma ej bör ifrågakomma.

Hvad den faran beträffar, att man skulle erkänna skuldsättningen såsom permanent, så är det något, som helt och hållet beror af oss sjelfva och som icke förekommes genom att lånen göras obligatoriskt amortisabla.

Om vi taga upp lån på 40 år, hypoteks- och jernvägslån, om de nya konverteras eller förvandlas till lån på 50—60 år, så är det en godtycklig siffra i förhållande till vare sig jernvägars eller andra företags varaktighet. Vill man bygga ett hus, t. ex. ett riksdagshus, afsedt att räcka i åtskilliga hundra år, så är det ett företag, hvarför ett lån skulle kunna upptagas på mycket lång tid,

*Motion ang.
föreskrifning
af statsobli-
gationer utan
återbetal-
ningsskyldig-
het.*

(Forts.)

Motion ang. förskrifning af statsobligationer utan återbetalningsskyldighet. under det att lån för andra företag, af mindre varaktighet, borde göras kortare.

Det blefve emellertid omöjligt att uppgöra lånens amorteringstider efter dessa olika förhållanden, så rationellt ett sådant system än mände vara, och då synes det mig, att man med lugn kan äfven hos oss följa den ordning, som pröfvats i andra länder, der man med sådana lån uppköper till och med krigsmateriel, som är af vida mindre varaktighet och gagn än jernvägar.

(Forts.)

Jag har i detta ämne förut stridt med den ärade talaren, hvars insigter jag högt aktar och hvars åsikter jag i allmänhet delar, men i denna punkt måste jag vara af en skiljaktig mening med honom.

Herr Forssell: Efter som herr talmannen tillåter, att en debatt angående den af mig upplästa motionen får försiggå redan nu, ber jag att med anledning af de anmärkningar, hvilka framstälts af de båda föregående talarne, få tillägga några ord.

Man har sagt, att genom den af mig föreslagna reglementsbestämmelsen skulle fullmäktiges handlingsfrihet allt för mycket inskränkas. Det vore »opraktiskt» att åt Riksdagen uppdraga afgörandet af någon som helst fråga angående statslånen.

Ja, mina herrar, detta ord »praktiskt» är ju särdeles bekvämt som motsats till ordet »teoretiskt». Man tror sig hafva slagit sin motståndare, om man blott kan få in honom under kategorien af teoretici och ställer sig sjelf under kategorien *praktisk*.

Men jag tillåter mig bestrida, att detta förslag är opraktiskt. Om afsigten vore att möjliggöra och underlätta upplägget af perpetuella räntor, då vore det visserligen förtjent af detta tadel. Men förslaget åsyftar just tvärtom att så vidt möjligt för framtiden förhindra de perpetuella räntorna, och för detta syfte torde det icke vara illa afpassadt. Det utgår från den tanken, att den svenska staten skall fortfarande som förr utfärda sådana obligationer, i hvilka finnes stadgad bestämd återbetalningsskyldighet, och det medgifver ett frångående af den grundsatsen endast för det enligt min tanke otroliga fall, att man skulle lyckas öfvertala svenska Riksdagen att uttryckligen medgifva upptagande af perpetuella räntor i utländskt myntslag och på utländska marknader.

Sedd från den synpunkten, tror jag icke att den af mig föreslagna bestämmelsen kan kallas opraktisk. Vill man göra bestämmelsen ännu strängare, skall jag icke hafva något deremot.

Herr Samzelius: Herr grefve och talman, mina herrar! Då den diskussion, som i anledning af herr Forssells väckta motion här uppstått, erhållit karakteren af en remissdebatt, och det icke är sannolikt att denna debatt kommer att vid motionens remitterande till utskottet förnyas, anhåller jag att redan nu få i ämnet yttra några ord, desto hellre som den ärade kammaren för tillfället är ovanligt talrikt samlad och med mer än vanlig uppmärksamhet

ahört uppläsningen af den med stor talang författade motionen, hvori likväl oafsigtigt förekomma åtskilliga smärre faktiska misstag, vid hvilka jag dock icke vill uppehålla mig, då de äro i ögonen fallande för det utskott, till hvars behandling motionen kommer att öfverlemnas.

Jag vill, i likhet med en föregående högt ärad talare, till en början uttrycka min tacksamhet mot motionären för det han nu ändtligen beredt mig ett önskad tillfälle att inför behörigt forum diskutera den viktiga fråga, motionen afser. Han har nemligen först, såsom bekant är, funnit lämpligt att i en enskild aktad förening, hvaraf jag själf är ledamot, inleda frågan till diskussionsämne och dervid själf föreslagit en resolution, hvars antagande skulle, så vidt jag förstår, förvandla medlemmarne af denna förening, som har helt andra syftemål, till politiska agitatorer, rigtande sin verksamhet omedelbart emot fullmäktige i riksgäldskontoret för att förmå dem att icke åter upprepa det misstag, de vid det ifragavarande lånets afslutande skulle latit komma sig till last.

Den ärade motionären har visserligen under diskussionen uppgifvit, att udden af hans motion icke varit rigtad mot fullmäktige utan mot en mindre ömtalig korporation, mot Riksdagen själf, som lemnat fullmäktige den vidsträckta, ja enligt motionärens förmenande allt för vidsträckta fullmagten för ombesörjande af rikets låneaffärer. Jag tillåter mig likväl härvid vördsamt erinra, att om Riksdagen lemnat en vidsträckt fullmakt åt fullmäktige, har det skett under förutsättning, att dessa af Riksdagen själf utsedda förtroendemän skulle af fullmagtens beskaffenhet finna sig uppfordrade att i ännu högre grad, än om de varit bundna af småaktiga föreskrifter, söka vid låneaffärerna främja statens verkliga fördelar, och att om motsatsen inträffat, om, såsom jag vill minnas att motionen innehåller, fullmäktiges omdömesförmåga blifvit af de otydliga föreskrifterna *fördunklad*, om de af denna eller någon annan anledning icke tillvägagått så, som reglementet fordrar, nemligen på det sätt, som bäst befrämjar statens fördel, utan latit locka sig till handlingar, som gifva berättigande för motionens väckande, felet icke är Riksdagens, som trodde ett godt resultat lättare kunna vinnas genom förtroende än genom småaktiga föreskrifter, utan felet är — låt mig gerna tillstå det — i sådant fall uteslutande fullmäktiges, och de äro äfven beredde på att därför bära ansvaret ensamme. Skulle åter — hvilket jag hoppas — fullmäktige i förevarande lånefråga skött sig så, att de motsvarat det dem lemnade vidsträckta förtroende, hvilken berättigad anledning finnes då för motionen? Derpå är jag jäfvig att svara, men vill endast tillägga, att i samma mån Riksdagen lemnar detaljerade och tydliga föreskrifter för upplåningen för framtiden, i samma mån minskas ock fullmäktiges ansvar, och ett sådant förfarande kan för dem icke kännas annat än angenämt, om de icke lägga för tungt på sinnet, att de stundom kanske ej kunna bereda staten alla de fördelar, som de eljest kunnat åstadkomma.

*Motion ang.
föreskrifning
af statsobli-
gationer utan
återbetal-
ningsskyldig-
het.*

(Forts.)

*Motion ang.
förskrifning
af statsobli-
gationer utan
återbetal-
ningsskyldig-
het.*

(Forts.)

I anledning af en högt ärad talares yttrande om teori och praktik, såsom i viss mån motsatser till hvarandra, anhåller jag få tillkännagifva, att jag långt ifrån missaktar de teoretiska studier, som förmenas ligga till grund för motionen; jag blott beklagar, att dessa studier, enligt mitt förmenande, icke varit tillräckligt grundliga och vidsträckta i det ämne, som framkallat motionen. Äfven jag har ju något sysselsatt mig med studier i förevarande ämne jemte det jag under de sjutton ar. jag åtnjutit Riksdagens förtroende att vara fullmäktig i riksgäldskontoret, icke kunnat undgå att erhålla någon praktisk insigt i statsgäldens skötande. Och på grund af denna både teoretiskt och praktiskt vunna erfarenhet, hvars bristfällighet jag för öfrigt gerna erkänner, har jag kommit till den bestämda öfvertygelse, att det af motionären föreslagna sätt att underställa Riksdagens pröfning inkomna anbud å vissa slags lån är överkställbart. I andra länder plägar det visserligen vara vanligt, att, då statslån skola upptagas eller konverteras, representationen uttalar sig och beslutar om de hufvudsakliga villkoren derför, men verkställigheten af sjelfva lånetransaktionen och pröfningen af de inkomna anbudan plägar öfverlätas till vederbörande finansministerium eller till dess föredragning inför regeringen, som deri beslutar. Aldrig har jag funnit, att anbudens antaglighet understälts nationalrepresentationen, som vanligen är allt för talrik för att lämpligen kunna i detalj handlägga och besluta i dylika frågor, der ett ofördröjligt svar ofta är villkor för anbudets framställande. Motionären har sjelf påpekat omöjligheten att underställa Riksdagens pröfning dylika anbud vid de tider, då Riksdagen ej är samlad, men han synes icke ega tillräcklig erfarenhet om svårigheten för att icke säga omöjligheten att, äfven då Riksdag är samlad, kunna underställa gjorda låneanbud Riksdagens pröfning. Det klander, han i motionen uttalar i anledning af fullmäktiges förmenta underlåtenhet att underställa det senast träffade låneaftalet då församlade Riksdags pröfning, skulle sannolikt uteblifvit, om han egt sådan erfarenhet. För min del skulle jag gerna öfverlemnad sjelfva afgörandet åt Riksdagen, men gällande reglemente lemnar icke något stöd för ett sådant förfarande, hvarigenom fullmäktige skulle söka afskudda sig allt ansvar. Dessutom var det inkomna anbudet icke bindande för så lång tid, som erfordrats för sakens behandling hos Riksdagen, som äfven behöft för ändamålet förlängas. Det var derför icke, såsom mången torde tycka, magtlystnad utan plikt-känsla och lydnad för gifna föreskrifter, som förestafvade fullmäktiges åtgärd att taga hela ansvaret på sig sjelfva för låneanbudets antagande.

Hvad lånets form angår, så kallar motionären lånet för perpetuella räntor. Denna benämning är emellertid icke fullt exakt. Perpetuella räntor äro till sin natur en förskrifning endast å en ständigt utgående ränta men ej å något kapital, ehuru sådant äfven stundom i förskrifningen omnämnes. Deri förekommer emellertid ej något om rätt för låntagaren att efter viss uppsägningstid återbetala gälden. Ett sådant förbehåll finnes åter i de af fullmäktige

utfärdade obligationer, för hvilka en amorteringsfond beslutats. Inom högst 79 år skola de enligt uppgjord plan åter inlösas, och denna tidrymd, som kanske kommer att understiga amorteringstiden för 1886 års lån, hvilken är bestämd till 75 år, är väl icke, såsom jag tyckte det heter i motionen, öfverskådlig, då exempelvis de franska amorteringslånen, som upptagits för byggande af bibanor till jernvägarne, återbetalas, om jag icke missminner mig, på lika tid, eller 75 åro, och de engelska så kallade långa annuiteterna löpa 99 år. Det senast afslutade lånet är, med hänsyn till de anordningar som träffats, snarare att betrakta sasom ett amortisabelt uppköpslån, dock med den skilnad från vanliga uppköpslån, att icke en viss summa behöfver för hvarje år uppköpas och amorteras, utan får amorteringen här ske tid efter annan, då obligationerna kunna med största fördel återköpas.

*Motion ang.
förskrifning
af statsobli-
gationer utan
återbetal-
ningsskyldig-
het.*

(Forts.)

För min del är jag visserligen icke emot utfärdandet af obligationer, ouppsägbara å innehafvarens sida, då dessa obligationer nemligen kunna, såsom de redan utsläppta 3,6 % obligationerna, placeras inom landet. De äro bekväma papper, då man icke behöfver studera utlottningslistor, och landet har för flera ändamål behof att ega tillgång på ett sådant papper med den otvifvelaktiga säkerhet, en statsobligation eller statsränta måste anses innebära. Hvad åter angår det betydliga belopp af vår statsskuld, som är placeradt utomlands, kan jag icke frigöra mig från allvarsamma betänkligheter att förändra någon väsentligare del af denna skuld till så kallade perpetuella räntor. Det är väl sant, att sådana kunna likasom vanliga amorteringslån återgäldas, men studerandet af andra länders finansförvaltningar har stadgat min öfvertygelse, att det vid många tillfällen kan vara nyttigt för staten att hafva icke blott ett moraliskt utan äfven ett juridiskt band på sig att afbetala sina skulder och göra sig qvitt de bördor, man eljest rätt gerna lemnar åt efterkommande. Till och med i England och Frankrike — de perpetuella räntornas och consolslånen förlöfvade länder — har på senare tider en stark reaktion inträdt mot dessa lånetyper, i England så stark, att på de senaste 30 åren ej några nya consolslån utsläppts, utan blott konvertering egt rum af äldre. Och i dessa länder äro dock lånen nästan uteslutande placerade inomlands. De särskilda skäl, som hos oss, der motsatsen eger rum, förefinnas för en skyndsammare och under alla förhållanden fortgående amortering, saknas sålunda i dessa länder.

Då jag, oaktadt dessa principiella betänkligheter, som föranleda sig från en liflig önskan att, så snart omständigheterna sådant medgifva, kunna befria vårt land från bördorna af den utländska skuldsättningen, likväl med min röst biträdt afslutandet af det senaste lånet, har det skett därför att, enligt mitt förmenande, derigenom tillskyndats staten så väsentliga fördelar, att jag icke varit berättigad att, med åsidosättande af statens bästa, derifrån afstå. Af en till statsutskottet nyligen aflåten skrifvelse i ämnet inhemtas nemligen, att för återbetalning af det senast afslutade lånet på en tid af högst 79 år erfordras en annuitet, som jemnt

*Motion ang.
förskrifning
af statsobli-
gationer utan
återbetal-
ningsskyldig-
het.*

(Forts.)

motsvarar räntan efter 4 procent å det lanebelopp, som medelst valutan för det senaste lånet konverteras. Då de äldre lånen löpa med denna ränta, kan man säga att de amortera sig sjelfva, blott man fortfar att betala den nu förskrifna räntan i högst 79 år. Denna beräkning är dock gjord under det mest ogynnsamma antagande, eller att samtliga de till det nya 3 procent lånet hörande obligationer, som försalts till en kurs af 83 procent och nu noteras till nära 88 procent, skulle behöfva återköpas till en kurs af pari, eller med samma belopp, hvarå de lyda. Ehuru det är ganska sannolikt, att kursen å dessa obligationer, som under senaste halfåret något nedgått, i framtiden kommer att stiga, är det dock icke antagligt, att åtminstone hela beloppet skulle behöfva inlösas till pari, då lånet är afsedt att hållas i marknaden under en jämförelsevis lång tid, hvarunder fluktuationer i priset uppat eller nedåt ofta inträffa. När en onaturlig nedpressning af kursen vid något tillfälle eger rum, är det af vigt att fullmäktige till sitt förfogande ega nödiga medel, helst i sådana valutor, som lätt kunna realiseras å världsmarknaden, för att genom uppköp af obligationer dels bereda staten en pekuniär vinst, dels hindra ett ytterligare nedgående i kursen och söka förekomma de olyckor, som äro förbundna med en sjunkande statskredit. I detta afseende har det nya lånesystemet ett afgjort företräde för de äldre, med sina endast å bestämda tider återkommande amorteringar. Skulle vinsten vid återköpen icke blifva så stor, utan obligationerna snart komma att närma sig pari, så är det visserligen icke någon fördel för det senaste lånet, hvilket derigenom blir dyrare, på samma gång amorteringstiden utsträcker nära dess maximum af 79 år, men betraktar man de väsentliga fördelar, som derigenom tillskyndas statsskuldsförvaltningen i sin helhet, måste man lifligt önska, att kursen å dessa obligationer så snart som möjligt närmar sig pari. Jag vill med ett exempel visa rigtigheten af detta påstående. I England, der man i regeln konverterar statslån utan mellangift och utan kapitalrabatt, har man dock, för att förbereda tillfället och minska möjligheten att konvertera den betydliga consolskulden, som löpte med 3 procent, emitterat nya räntor å 2 $\frac{1}{2}$ procent, hvarvid engelsmännen, som äro kända för sina egennyttiga beräkningar, likväl underkastat sig en kapitalrabatt, öfverstigande den vi för det nya lånet fått vidkännas. Dessa nya engelska 2 $\frac{1}{2}$ procent räntor, som, likasom vårt nya lån, utgjorde blott en jämförelsevis ringa del af hela statsskulden, noterades år 1880 till 80 procent och år 1888 till 96 procent samt hade således under dessa år stigit i kurs med 2 procent om året i medeltal beräknadt. Engelska 3 procent consols noterades år 1880 till 97 $\frac{5}{8}$ procent och år 1888 till 102 procent samt hade följaktligen under dessa samma 8 år vunnit i kurs endast 4 $\frac{3}{8}$ procent, eller endast en obetydlighet mera än $\frac{1}{2}$ procent om året och således blott omkring $\frac{1}{4}$ af hvad 2 $\frac{1}{2}$ procents räntorna stigit. Efter denna kloka förberedande åtgärd lyckades det engelska regeringen att år 1888 konvertera största delen af tre procent räntorna på sådant sätt att, utan någon tillökning i kapital-

skulden, tre procent ränta erlägges till den 5 april 1889, $2\frac{3}{4}$ procent derefter till år 1903 samt $2\frac{1}{2}$ procent från denna tid till år 1923, hvarefter skulden åter kan konverteras.

Med detta exempel för ögonen bör man icke blifva tveksam huruvida fullmäktige vid räntefotens bestämmande borde fasthålla vid den år 1886 förskrifna eller $3\frac{1}{2}$ proc. eller nedgå till 3 proc. 1886 års obligationer noterades redan vid lånets afslutande till en kurs af nära pari. För närvarande är deras notering till $100\frac{1}{2}$ proc. Obligationer, som redan natt denna kurs, hafva icke samma benägenhet till prisstegring som de, hvilka noteras långt under pari. Kapitalrabatt från öfvergång från en högre räntefot till en lägre är nästan oundviklig, åtminstone för en gång. Med hänsyn härtill och för att kapitalrabatten ej må trycka för hårdt är det lämpligt att det första lånet med den lägre räntefoten icke förskrifves å för stort belopp, men dock tillräckligt för att obligationerna må vinna placering å de större penningbörserna och der vinna notering. Dessa nya obligationer kunna för öfrigt betraktas såsom banbrytare, och den nytta de medföra för statsskulden i sin helhet får icke bedömas endast efter den effektiva räntefoten å detta särskilda lån. Den som lefver torde nemligen vid blifvande lånekonverteringar få erfara, om 1888 års fullmäktige, såsom motionären antager, handlat med ett fördunkladt omdöme eller om de måhända haft en ganska skarp blick för framtiden, som alltid dömer rättvisare och mera lidelsefritt än samtiden.

Huruvida statsutskottet bör i anledning af motionen föreslå och Riksdagen vidtaga några reglementsförändringar i syfte att närmare begränsa fullmäktiges befogenhet i låneaffärer, derom vill jag för närvarande icke yttra mig, då det måhända framdeles beredes fullmäktige tillfälle att utlåta sig öfver motionen. Redan nu vill jag dock tillkännagifva, att då motionen — man må säga hvad man vill om densamma — uteslutande hvilat på den förutsättning att fullmäktige missbrukat den dem förut lemnade vidsträckt fullmakt, det icke kan blifva annat än sårande för fullmäktige om Riksdagen af denna anledning vidtager den äskade reglementsförändringen, och att, ehuru jag icke är ömtålig för kritik, som fullmäktige alltid måste underkasta sig, jag likväl, om något så graverande pröfvas ligga fullmäktige till last, måste taga under allvarligt öfvervägande huruvida icke i detta sakförhållande tillräcklig anledning må förefinnas för mig att sjelfmant lemna ett förtroendeuppdrag, som jag med tacksamhet så länge innehåft.

Jag vill emellertid hoppas att Riksdagen vid ett oveldigt och lugnt bedömande af sakförhållandena må välvilligt finna att den klandrade låneaffären, om den icke är den bästa man kunnat önska, likväl icke tillkommit utan att bereda några, kanske rätt afsevärda fördelar för staten.

Jag anholder, att detta mitt yttrande må få åtfölja motionen till statsutskottet.

I enlighet med den derom framställda begäran blef ifrågasvarande motion härefter bordlagd.

Vidare väcktes nedannämnda motioner:

n:o 37, af herr *Anderson, Albert*, om höjande af hvitbetsocker-tillverkningsafgiften;

n:o 38, af herr *Hasselrot*, med förslag till ändrad lydelse af 13 kap. 1 § strafflagen;

n:o 39, af herr *Carlborg*, angående upphäfvande af de i 10 kap. handelsbalken förekommande stadganden om borgen;

n:o 40, af herr *Kerfstedt*, om anslag till lån åt behöfvande fiskare för inköp af båtar eller fiskeredskap m. m.; och

n:o 41, af herr *Carlborg*, angående skrifvelse till Konungen med anhållan om utredning huruvida icke gällande föreskrifter om ställande af s. k. uppbördsborgen m. m. böra upphävas.

Jemväl dessa motioner blefvo, hvar för sig, på begäran bordlagda.

Justerades åtta protokollsutdrag för detta sammanträde.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Hasselrot* under tre veckor från den 28 i denna månad.

Kammaren åtskildes kl. 3,05 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Söndagen den 27 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Föredrogs å nyo och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts under gårdagen bordlagda nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag om straff för embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *von Ehrenheims* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 18, om tillägg till 25 § riksdagsordningen.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Reuterswårds* under gårdagen bordlagda motion, n:o 19, angående utförseltull å jernmalm.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet herr *Reuterswårds* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 20, om ställande af ett kreditiv å 5,000,000 kronor af riksbankens medel till jerukontorets förfogande för jernhandteringens gagn.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet följande under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 21, af herr *Mankell*, om användande af en per mille-fonden till Göteborgs försvar åt sjösidan;

n:o 22, af densamme, angående mantalspenningarnes afskaffande;

n:o 23, af herr *Wallenius* m. fl., angående ytterligare nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter samt motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna, m. m.;

n:o 24, af herr *Sundberg*, om nedsättning i räntan å ett Oscarshamns stad beviljad statslån eller medgifvande af rätt för staden att efter tre månaders uppsägning återbetala den oguldna delen af lånet; samt

n:o 25, af herr *Tamm*, *Hugo*, angående ändring i den af Kongl. Maj:t föreslagna stat för landbruksinstitutet vid Ultuna.

Efter föredragning af herr *Tamms* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 26, om skrifvelse till Konungen med anhållan att skottpenningar för björn måtte upphöra att af statsmedel utbetalas samt att skottpenningarna för varg måtte höjas, beslöt kammaren hänvisa denna motion till behandling af ett tillfälligt utskott.

Efter föredragning af herr *Tamms* under gårdagen bordlagda motion, n:o 27, angående skrifvelse till Konungen med begäran om upphäfvande af de polisförordningar i riket, hvilka afse reglementering af prostitutionen, hänvisades denna motion till handläggning af ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet följande sistlidne dag bordlagda motioner:

n:o 28, af herr *Claëson*, med förslag till ändrad lydelse af 49 § i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871; samt

n:o 29, af densamme, med förslag till ändrad lydelse af 11 kap. 10 § rättegångsbalken.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 30, af herr *Claëson*, om utbetalande i vissa fall af de till begravningshjälp afsedda innehållningar å löner till statens embets- och tjenstemän samt betjente; äfvensom

n:o 31, af herr *Ekenman, Victor*, om anslag till Karlshamns stad för utförande af hamnarbeten derstädes.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *von Strokirchs* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 32, med förslag till stadgande angående den rätt, som i afseende på fideikommissfastighet tillkommer delegare i boet efter afiden fideikommissarie.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Ericssons* under gårdagen bordlagda motion, n:o 33, angående utförseltull å malm, som innehåller minst 60 procent jern.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda sistlidne dag bordlagda motioner:

n:o 34, af herr *Bergman*, om anslag till svenska turistföreningen;

n:o 35, af herr *Cederberg*, om vissa jägmästarne nu tillkommande ersättningsars uteslutande från beräknade tillgångar vid löneroglering för skogsstaten; samt

n:o 36, af herr *Forssell*, om inskränkning af fullmäktiges i riksgäldskontoret befogenhet att förskrifva statsobligationer utan återbetalningsskyldighet;

tillika med de i anledning af sistberörda motion under gårdagen inom kammaren afgifna yttranden.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den af herr *Anderson, Albert*, väckta, nästlidne dag bordlagda motion, n:o 37, om höjande af hvitbetsockertillverkningsafgiften.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet följande under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 38, af herr *Hasselrot*, med förslag till ändrad lydelse af 13 kap. 1 § strafflagen; samt

n:o 39, af herr *Carlborg*, angående upphäfvande af de i 10 kap. handelsbalken förekommande stadganden om borgen.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den af herr *Kerfstedt* afgifna, under gårdagen bordlagda motion, n:o 40, om anslag till lån åt behöfvande fiskare för inköp af båtar eller fiskeredskap m. m.

Efter föredragning af herr *Carlborgs* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 41, angående skrifvelse till Konungen med anhållan om utredning huruvida icke gällande föreskrifter om ställande af s. k. uppbördsborgen m. m. böra upphävas, beslöt kammaren hänvisa denna motion till behandling af ett tillfälligt utskott.

Afgafvos följande motioner:

n:o 42, af herr *Andersson, Jonas*, om ändring i gällande bestämmelser angående restitution af erlagd tull för juteväf, som användes till emballage för trämassa;

n:o 43, af densamme, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Karlstad;

n:o 44, af herr *Söderberg*, angående skrifvelse till Konungen med anhållan om åtgärders vidtagande för beredande af ersättning till nämndemän för inställelse vid urtima ting för ransakning i brottmål;

n:o 45, af herr *Wærn*, om upphäfvande af 25 kap. 3 § byggningsbalken samt införande i den väntade nya lagen om väghållningsbesvärets ordnande af förbättrade bestämmelser rörande be-teckning af väglängder m. m.;

n:o 46, af herr *Wallenius*, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Mariestad;

n:o 47, af herr *Smith*, med förslag till ändrad lydelse af 14 § riksdagsordningen;

n:o 48, af densamme, om upphäfvande af tullen å spannmål;

n:o 49, af herr *Lundeberg*, med förslag till ändrad lydelse af 16 och 17 §§ i grufvestadgan den 16 maj 1884; samt

n:o 50, af herr *Alin*, om medgifvande af utsträckning i tiden för innehafvande af docentstipendier.

Dessa motioner blefvo, hvar för sig, på begäran bordlagda.

Justerades nio protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren atskildes kl. 7,35 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Måndagen den 28 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Andersson, Gustaf*, under fjorton dagar från den 30 i denna månad.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den af herr *Andersson, Jonas*, väckta, under gårdagen bordlagda motion, n:o 42, om ändring i gällande bestämmelser angående restitution af erlagd tull för juteväf, som användes till emballage för trämassa.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet den af herr *Andersson, Jonas*, väckta, nästlidne dag bordlagda motion, n:o 43, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Karlstad.

Efter föredragning af herr *Söderbergs* under gårdagen bordlagda motion, n:o 44, angående skrifvelse till Konungen med anhållan om åtgärders vidtagande för beredande af ersättning till nämndemän för inställelse vid urtima ting för ransakning i brottmål, beslöt kammaren hänvisa denna motion till behandling af ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Warns* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 45, om upphäfvande af 25 kap. 3 § byggningsabalken samt införande i den väntade nya lagen om väghållningsbesvärets ordnande och förbättrade bestämmelser rörande beteckning af väglängder m. m.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet den af herr *Walenius* afgifna, under gårdagen bordlagda motion, n:o 46, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Mariestad.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *Smiths* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 47, med förslag till ändrad lydelse af 14 § riksdagsordningen.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Smiths* under gårdagen bordlagda motion, n:o 48, om upphäfvande af tullen å spannmål.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet den af herr *Lundeborg* väckta, sistlidne dag bordlagda motion, n:o 49, med förslag till ändrad lydelse af 16 och 17 §§ i grufvestadgan den 16 maj 1884.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Alins* under gårdagen bordlagda motion, n:o 50, om medgifvande af utsträckning i tiden för innehafvande af docentstipendier.

Herr grefven och talmannen yttrade, att till behandling af tillfälligt utskott hittills blifvit hänvisade följande motioner:

n:o 1, af herr *von Baumgarten*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om inköp för statens räkning af Karlskrona—Vexjö och Vexjö—Älfvestads jernvägar;

n:o 2, af densamme, angående meddelande af föreskrifter om skyldighet för vissa näringsidkare att styrka sig ega nödig kunskap i bokföring;

n:o 6, af herr *Tham, Wilhelm*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om åtgärders vidtagande för ökning af antalet medlemmar i kyrkomötet;

n:o 8, af friherre *Burnekow*, angående skrifvelse till Konungen med anhållan om vidtagande af åtgärder för att prest- och domarederna måtte utbytas mot löften;

n:o 13, af herr *Rundbäck*, angående skrifvelse till Konungen med anhållan om förslag i fråga om bidrag från statens och skoldistriktens sida till pensionering af småskolelärare och biträdande folk-skolelärare;

n:o 14, af herr *Ölander*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om förslag till lag angående rätt för den, som vid domstol företett handling i hufvudskrift, att mot vissa vilkor genast återfå densamma;

n:o 17, af herr *Jönsson*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om förslag till stadgande om rätt för rust- och rotehållare att fritt bestämma formen för deras soldaters aflöning;

n:o 26, af herr *Tamm, Hugo*, om skrifvelse till Konungen med anhållan att skottpenningar för björn måtte upphöra att af statsmedel utbetalas samt att skottpenningarne för varg måtte höjas;

n:o 27, af densamme, angående skrifvelse till Konungen med begäran om upphäfvande af de polisförordningar i riket, hvilka afse reglementering af prostitutionen;

n:o 41, af herr *Carlborg*, angående skrifvelse till Konungen med anhållan om utredning huruvida icke gällande föreskrifter om stäl-lande af s. k. uppbördsborgen m. m. böra upphävas; samt

n:o 44, af herr *Söderberg*, angående skrifvelse till Konungen med anhållan om åtgärders vidtagande för beredande af ersättning till nämndemän för inställelse vid urtima ting för ransakning i brottmål.

På särskilda propositioner beslöts härefter, att dessa motioner skulle mellan tre tillfälliga utskott, hvartdera bestående af fem ledamöter med två suppleanter, sålunda fördelas, att motionerna n:is 1, 13 och 17 skulle behandlas af tillfälliga utskottet n:o 1, motionerna n:is 2, 26, 27 och 41 handläggas af tillfälliga utskottet n:o 2 samt motionerna n:is 6, 8, 14 och 44 behandlas af tillfälliga utskottet n:o 3.

Herr greffen och talmannen anförde vidare, att han, efter samråd med herr talmannen i Andra Kammaren, finge föreslå, att val måtte anställas:

nästa lördag af ledamöter och suppleanter i nyssnämnda tre tillfälliga utskott; samt

onsdagen den 6 nästinstundande februari af föreskrifna revisorer och revisorssuppleanter för granskning af dels statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, dels ock riksbankens afdelningskontors räkenskaper och förvaltning.

Detta förslag antogs.

Herr Hedlund erhöll på begäran ordet och yttrade:

Jag har begärt ordet för att få tillfoga några ord till en i går afton remitterad motion. Men då dertill fordras kammarens tillstånd, anhåller jag, att herr greffen och talmannen behagade hemställa till kammaren, huru vida det icke må tillåtas mig att afgifva ett sådant yttrande, eftersom jag har förbisett, att det var plenum i går afton.

Herr greffen och talmannen: Då föredragningslistan nu är genomgången och således inga ärenden återstå att behandla, står det herr Hedlund fritt, att i enlighet med grundlagen yttra sig om det riksdagsärende honom behagar. Men då den fråga, han ämnar beröra, redan är remitterad till vederbörligt utskott, vid hvilket tillfälle, enligt grundlagen, alla yttranden, som i ämnet afgifvits, likaledes skola till utskottet remitteras, så beror det på kammarens beslut, om ett sådant yttrande, som framkommer efteråt, må, ifall begäran derom framställes, hänvisas till utskottet eller icke.

Ang. motioner i fråga om utförseltull å jernmalm.

Herr Hedlund: Hvad jag ville yttra mig om, afser de olika motionerna om utförseltull på malm. För min del är jag visser-

ligen ej emot en sådan tull, men detta ingalunda ur den synpunkt, hvarifrån jag tror att åtminstone de flesta motionärer sett saken, utan ur en helt annan.

Hvad först angår de höga tullsatser, som efter de olika förslagen skulle gå dels till fullt upp hela malmpriset och dels derutöver, så kan jag icke i dessa förslag se annat än ett förstuckett utförselsförbud, och under sådant förhållande skulle man komma att ingripa i vissa, om icke fördrag, så koncessioner aftalade med främmande lands invånare på ett sätt, som i hög grad skulle kunna sätta vårt anseende på spel. Vill man hafva utförselsförbud, då är det riktigare att säga det ordet rent ut än att gå den omväg, som här är föreslagen. Huru vida sådant förbud verkligen kan med Riksdagens rätt af Riksdagen beslutas, eller huru vida det icke snarare tillhör Kongl. Maj:ts ekonomiska lagstiftningsrätt, derom vill jag nu icke yttra mig. Har det emellertid varit af fruktan för en kollision i detta fall som man föreslagit tull i stället för förbud, så synes mig omvägen vara ännu oriktigare.

Det är en gammal fråga, denna om utförselstull på malm liksom på tackjern. För något öfver trettio år sedan hade vi utförselstull på malm och tackjern, ja det gafs en tid, då vi till och med hade utförselsförbud för tackjern. Men sedermera uppstod i bergslagen, i Linde och Nora, en stark rörelse för att få tackjernstullen nedsatt eller alternativt upphäfd. Den, som här talar, fick i uppdrag att uppsätta petition i ämnet till Kongl. Maj:t, hvilken petition afgafs på 1850-talet och undertecknades af några hundra hyttägare. Vid uppsättandet af denna petition tog jag mig friheten fästa tackjernsegarne uppmärksamhet på, att det äfven gälde frågan om malmen, och att, om de ville bibehålla förbudet eller den höga tullen på malm, de vände sig till oriktig person, om de ville hafva en petition, som endast afsåg upphäfvande af utförselsförbud å tackjern. Kompromiss ingicks, om jag ej minner mig, på det vilkor, att utförselsförbudet på malm skulle endast i förbigående beröras, men icke ingå i petitionens kläm. Hyttegarne eller tackjernstillverkarne ansågo nemligen utförseltullens å tackjern sänkande så lågt som möjligt eller upphäfvande sasom ett grundvilkor för tackjernstillverkningens existens. Deremot uppträdde å andra sidan stångjernsegarne och förklarade, att upphäfvande af tackjernstullen skulle tillintetgöra stångjernstillverkningen. Men begge parterna voro eniga deruti, att malmutförseln frigifvande skulle tillintetgöra både den ene och den andre. Emellertid hafva begge förbuden och begge tullarna under lång tid varit upphäfdta utan att man deraf förmärkt någon olägenhet vare sig å den ena eller andra sidan. Men ett nytt sakernas skede har inträdt derutinnan att, i stället för att en stor tackjernsexport uppstått, som man fruktade skulle blifva menlig för stångjernstillverkningen, en icke obetydlig tackjernsimport egt rum. Nu hafva samma tackjernstillverkare, som yrkade på utförselsförbudets upphäfvande, blifvit ifrige att få införselstull på tackjern. Och dock har, såsom vi veta, allt här utvecklat sig i naturlig rörelse. Det svenska hårda tackjernet har

Ang. motioner i fråga om utförselstull å jernmalm.
(Forts.)

Ang. motioner i fråga om utförseltull å jernmalm.

(Forts.)

exporterats till utlandet för de ändamål, hvarför det påkallats, under det att det mjukare utländska tagits i utbyte för våra mekaniska verkstäder, der det är af stort gagn. Sälunda har detta för allas intressen nyttiga varuutbyte inträdt, som varornas olika egenskaper betinga.

Sedan lång tid tillbaka har man haft förskräckelse för de rikedomskällor, som ligga i våra lappska berg, i Gellivara, Luossavaara och andra malmgångar vid gränsen mot Norge. Redan på 1850-talet, om jag icke misstager mig, petitionerade svenske bruksidkare hos konung Oscar, som då var innehafvare af Gellivara, att han för ingen del skulle låta dessa bergs malmrikedom göras tillgänglig, ty det skulle kunna tillintetgöra den öfriga svenska grufhandteringen. Det har med dessa rikedomar varit samma förhållande som med den kända historien om diamanterna i öknen. Så dyrbara de än i och för sig voro, hade de likväl intet värde utan transportmedel. Nu hafva vi fått sådana, hvarigenom denna malmrikedom värde kan göra sig gällande. Vi stå då inför den frågan: skall man tilltappa denna utväg till rikedom i vårt land på grund af de svårigheter, som deraf möjligen kunna förorsakas andra näringar på bergsbrukets område? En rysk författare säger på ett ställe, att det ofta kan vara en olycka för ett land, om man der hittat på en rikedomskälla. Ty om folket förut fått åtnjuta förmånen af fri import af denna vara, så skall den nu fördyras just därför att den påträffats inom eget land. Denne ryss hörde dock till dessa olyckliga frihandlares klass och ansåg i sjelfva verket, att ett lands rikedomskälla icke *borde* vara en olycka, utan en fördel. Om vi t. ex. i vårt land påträffade petroleumkällor, så skulle detta blifva till men för stearintillverkarne, hvadan vi ju borde tilltappa petroleumkällorna för att icke skada stearintillverkningen! Om vi upptäckte ännu rikare lager af koppar, så skulle vi tilltappa dem för att icke komma i kollision med våra gamla kopparberg. Naturligtvis gäller här en näring af mycket större omfång, men i princip är dock frågan densamma.

Då jag således icke kan vara med om ifrågavarande förslag ur den synpunkten eller med hänsyn dertill, att de nuvarande näringarne skulle lida ett så stort afbräck, att man därför skulle tilltappa mångdubbelt större rikedomskällor, hvilken farhåga jag tror vara mycket öfverdrifven, så vill jag likväl vara med om motionerna ur en annan synpunkt, för så vidt nemligen tullarne blifva måttliga,

I Sverige, likasom i andra länder, hafva en gång våra obegagnade tillgångar i jord, skog och malmverk förklarats för regale, kronans egendom, nemligen från den tid, då de ännu icke voro gjorda till enskild egendom. Hade nu dessa bergverk fortfarande varit regale, så hade också kronan haft full rätt att för deras bearbetning upptaga en afgift, som engelsmännen kalla »royalty». Genom vår inmutningslag, som verkat godt för vårt land, men som ur eganderättens synpunkt kan anses besynnerlig, har kronan åt enskilde afhändt sig och måste afhända sig eganderätten och framför allt bruknings-

rätten till dessa egendomar. På detta sätt har kronans rättighet att uppbära »royalty» för inmutade malmgångar upphört. Men om hon kunde återfå denna rättighet på en annan väg, hvartill måhända en billig utförseltull kunde vara tjenlig, och om kronan derigenom kunde beredas inkomst, så synes det mig, att man derigenom icke öfverträdde lagen för det fria utbytet, åtminstone icke mer än som vore fullt rättmätigt. Då beror det dock på, huru högt beloppet af denna »royalty» sättes. Nu hafva egarne af jernvägen deruppe hembjudit denna åt staten till inlösen, hvarvid man beräknat att staten skulle få jernvägen för intet, då amorteringen deraf skulle betäckas genom en afgift på malmbrytningen af 6 pence per ton. Då man tillika förklarat, att detta icke skulle hindra afsättningen, så låter det ju säga sig, att kronan icke vill låta denna inkomst gå i främmande händer, utan förbehåller sig den sjelf. Men allt detta beror, enligt mitt förmenande, på en uppgörelse. Det är en mycket grannlaga sak, att svenska staten beviljat koncession, på grund af hvilken främlingar nedlagt många millioner kronor på en samfärdsled, som vi hoppas skall blifva till stor nytta för hela vårt land, och för min del anser jag, att vi hellre böra uppoffra en icke obetydlig penningesumma, än att vårt lands heder och rättrådighet skall sättas på spel. Innan jag skulle vilja vara med om någon af de nu föreslagna utförseltullarne, anser jag således, att en öfverenskommelse bör träffas med de främlingar, som nedlagt millioner kronor på detta företag, vare sig genom hederligt inköp af jernvägen eller på några andra vägar.

Då jag förmodat, att möjligen en och annan icke tänkt derpå, att denna »royalty»-princip *kan* återvinnas på annan väg, nemligen genom en måttlig utförseltull, och då jag i praktiska saker icke gerna är doktrinär utan hellre låter omständigheterna, när icke rättsgrundsatserna kränkas, bestämma öfver den ekonomiska lagstiftningen, så har jag här velat för kammaren framställa denna synpunkt till den kraft och verkan det kan hafva. Ville kammaren tillåta, att detta mitt yttrande finge åtfölja remissen till bevillningsutskottet, skulle det vara mig kärt.

Härefter gjorde herr greffen och talmannen proposition derpå, huruvida kammaren tillåte, att herr *Hedlunds* nyss afgifna yttrande finge till bevillningsutskottet öfverlemnas; och förklarades denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Justerades sju protokollsutdrag för detta sammanträde.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Lithander* under fjorton dagar från morgondagen.

Kammaren åtskildes kl. 2,30 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Ang. motioner i fråga om utförseltull å jernmalm.

(Forts.)